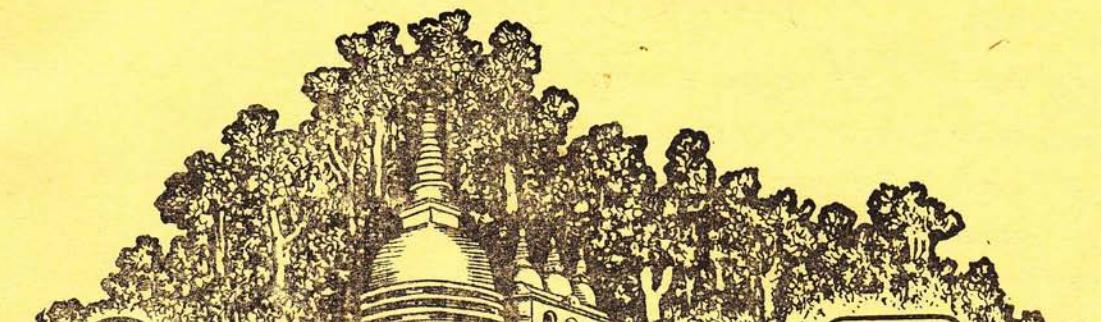

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

आनन्दकुटी चान्दू

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू

[सं. द. नं. १/०३१ प्र. जि. अ. का. का]

वर्ष २

अङ्क ६, ७

न. सं. १०६४

इ. सं. १६७४

वार्षिक ५/-

यो अङ्कको १।-

“आनन्द भूमि” का नियम

- १) “आनन्द भूमि” आनन्दकुटी विहार गुठोको मासिक मुख्य-पत्र हो। “आनन्द भूमि” प्रत्येक पूर्णिमामा निर्सिकन्द्र ।
- २) यसको वार्षिक चन्दा रु. ५/-, अर्ध वार्षिक रु. ३/-, एक प्रतिको पचास पैसा। जुन महोनामा पनि ग्राहक बज्ज सकिन्द्र ।
- ३) बुद्ध-धर्म सम्बन्धी लेख मात्र यसमा छापिने छ ।
- ४) कुनै लेखकद्वारा प्रकट भएको विचारको उत्तरदायी सम्पादक मण्डल हुने छैन ।
- ५) प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार र चन्दा व्यवस्थापकको नाममा पठाउनु पर्छ । पत्र व्यवहार गर्दा स्वेच्छा आपनो ग्राहक संख्या, पूरा नाम र ठेगाना राम्रोसित लेखी पठाउनु पर्छ ।
- ६) पत्रिका नलिने भएको खण्डमा वा आपनो ठेगाना हेरफेर गर्नु परेमा एक महोना अगाडि नै व्यवस्थापकलाई सूचना दिइनु पर्छ ।
- ७) कुनै पनि रचना प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादक मण्डलमै रहनेछ ।

आनन्द भूमि कार्यालय
आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं

विषय सूची

बुद्ध वचनामृत		
सत्यको खोजीमा	— यनु. केशरी वज्राचार्य	२
पांच कारणद्वारा बुद्ध पूजित छन् (बुद्धकालीन परिव्राजकहस्ताट)		३
बुद्ध मूर्तिको निर्माण कहिले र कसरी ?	— डा. भिक्षु धर्मरत्न, एम.ए.डी. फिल	५
जीवक बौद्ध-वैद्य	— ज्ञानवज्र वज्राचार्य	७
ल्हासा देया चिकित्साशास्त्रय बौद्ध-दर्शन	— डा. होमराज वज्राचार्य	९
परिव्राण मनूत्यून भरोसा बीगु छगु साधन खः	— निर्मला शाक्य ‘पासा’	११
बुद्धको शिक्षा	— भिक्षु कुमार काश्यप	१३

Buddhism after the Passing away of the Buddha

— Ven. Sayadaw U. Sobhana, Burma

14

आणण्ड भासि

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्तानं । देसेथ भिक्खवे धर्मं आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवल परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

(महाबग-विनयपिटक)

मिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुखको लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको हित, सुख र कामको लागि संचार गर । मिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त समयसम्म कल्याण हुने धर्मको अर्थ र मात्र सहित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिच्छद्ध ब्रह्मचर्य(धर्म) को प्रकाश पार ।

सम्पादक मंडल

भिक्षु अश्वघोष, श्री वटुकृष्ण ‘भूषण’, श्री न्हुच्छेबहादुर बज्राचार्य

बर्ष २

आनन्द कुटी

आश्विन, कार्तिक २०३१

स्वयम्भू

बुद्ध सम्बत २५१८

अङ्क ६, ७

बुद्ध वचनाभृत

मानसिक गुलामीबाट मुक्त भई ग्रहण गर्नु'

कालामहरू ! कुनै पनि कुरालाई सुनेको आधारमा ग्रहण नगर्नु न त परम्पराबाट न प्रथा, न ग्रन्थमा लेखेको छ भनेर न तकंबाट सिद्ध भए पनि, नराम्रो लागेकोले न आफू-लाई मन परेकोले तथा यो धरण हाम्रो गुरु हुन्—यस्तै विचार गरेर ।

कालामहरू ! जब तिमिहरूले स्वयंमेव जान्नु पर्छ कि यो कुरा अकुशल, सदोष, विद्रानहरूले निन्दित र यसलाई ग्रहण गरेको खण्डमा दुःख र अहित हुन्छ भने कालामहरू त्यसलाई छोडी दिने ।

अंगुत्तर निकाय

सत्यकै खोजीमा

अनु. केशरी बज्राचार्य

अहिलेसम्म सत्य जान्न लकेको छैन । पाँच वर्ष वित्त-सक्यो । विश्वसेवाको लागि केही योजना बनाउन सकेको छैन । प्रसिद्ध आचार्यहरू कहाँ गएर सत्य जान्ने विचार गरें, तर त्यहाँ पनि पाइन, जुन पाएँ त्यो पनि केही कामको छैन । आलारकालाम उद्धकराम पुत्र भन्ने ठूलठूला पण्डित-हरू छन् । तर यिनीहरूसंग योग्यताको नाममा केही व्यायाम सिक्नु सिवाय अरु केही छैन । संसारलाई यो व्यायामबाट के लाभ होला ? उनीहरूले मलाई आचार्य बन्नु भने तर सत्य नचिनिकन आचार्य भएर मात्रै के लाभ ?

कहिलेकाहीं व्यर्थ यो जीवन सिद्धियो कि के भन्ने विचार पनि आउँछ । कति तपस्या गरिसकें, कस्तो दरिद्र भोजन गरिसकें, कति दिन भोकै यसिसकें, मुर्दा जस्तो भएर हलचल नगरी पनि बसिसकें, तर सत्य प्राप्त भएन । तर आश्रय त यो हो कि जुन बेला मैले संसारले मलाई महान् सम्झयो । पाँच भिक्षुहरूले मलाई महान् ज्ञानी भनी ठानेर बर्षों बर्षों सेवा ठहल गरे, संसारले मलाई पूजा गर्न आए । संसारको यो एक रोग हो कि काम न काजको मनुष्यहरूलाई मात्र पूजा गर्दछन् । म कुनै पनि काम गर्न असमर्थ भइरहेको बेला र कष्ट सहिरहेको बेला उनीहरूलाई केही दिन नस-केको बेला मानिसहरू म कहाँ आएर दास दासीहरू छैन भेरो सेवा ठहल गर्न आए, तर आज मैले व्यर्थ जाने शरीरलाई कष्ट दिने काम छोडी उनीहरूलाई केही दिने इच्छा गर्दा छन् यिनीहरू सबै भागेर गए । हुन त मैले अहिलेसम्म सत्य प्राप्त गर्न सकेको छैन, तर धेरै जस्तो असत्यलाई चिनिसकें र त्यो असत्यबाट पन्दिष्ठएर अलग पनि भएँ । अब मलाई सत्य दर्शनको लागि धेरै समय पनि लाग्दैन तर यो

मेरो उन्नतिलाई पतन भनेर उनीहरू भागे । साधारण संसारबाट के आशा गर्ने ? साँचै भने हो भने यो त उनीहरूकै पतन हो । त्यस स्थानलाई म ऋषिगतन भन्दछु, जुन स्थानमा उनीहरू गए । संसार आज भोलि त्यही पतनको बाटो हिंडिरहेका छन्, सत्य, शिव तथा मुन्दर देवि डराई भागिरहेछन् । तिनीहरूले असत्य, अशिव तथा अमुन्दरताको भक्ति गरिरहेछन् । संसार मूर्ख हो । कायर हो, म जान्दिन कि यो पगुसमान मनुष्यमाथि दद्या गर्न त घृणा मात्र हो ।

पापी मार भनिरहेछ — गौतम, संसारले तिमीलाई चिन्दैन त्यो तिन्नो दयाको योग्य छैन, त्यो दण्डको योग्य छ । तिमी घर फर्क, राजदण्ड धारण गर, संसारको शिखरमा चढ । अनिमात्र तिमीलाई संसारले चिन्दैछ ।

मैले (बुद्ध) भनें—पापीमार, तिमोले मलाई के सिकाइ-रहेछौं । संसारले मलाई चिने पनि नचिने पनि त्यसमा मलाई केही वास्ता छैन । संसारले मलाई चिन्न सकेन भनेर के असत्यको आश्रय लिने ? यसबाट मलाई के लाभ हुन्छ ? जसले आफूलाई नै चिन्न सक्नैन त्यसलाई संसारले चिने पनिके नचिने पनि के ? अगाडि दुङ्गाको पर्वत छ मलाई यो थाहा छ तिमीलाई पनि योथाहा छ । यहाँ आउने सबैलाई यो थाहा छ । तर यसबाट उसलाई के लाभ ?

जसले आफूलाई त चिनेकै छैन । जसलाई संसारले चिन्दैछ, तर उसले आफैलाई नै चिन्दैन, त्यस्तो हुङ्गा हुने इच्छा ममा छैन । मैले आफूले आफैलाई चिन्ने कोशिश गर्दुँ । चाहे संसारले मलाई चिनोस या नचिनोस । यसको मलाई वास्ता छैन ।

मेरो कुरा सुनी पापी मार भाग्यो तर उसले जहाँ चोट लगाएर गयो त्यस ठाउँमा अहिले पनि दुखिरहेको छ ।

✳

पाँच कारणद्वारा बुद्ध पूजित हन्

बुद्धकालीन परिवाजकहरूबाट

एक समय भगवान् राजगृहस्थित वेणुवनको कलन्दक निवाप नजीकको परिवाजकाराममा बसेका थिए। जस्तै अन्न भार परिवाजक, वरधर परिवाजक तथा सकुलदायी परिवाजक। अरु अरु पनि नामी नामी परिवाजकहरू त्यहाँ बसेका थिए।

एकदिन भगवान् पूर्वाङ्गह समयमा चौबर पहिरी पात्र चौबर ग्रहण गरी, पिण्डार्थको निमित्त राजगृहमा जानु भयो। त्यस बेला भगवान् बुद्धलाई यस्तो लायो— राजगृहमा भिक्षाटन जानको निमित्त अर्ह धेरै समय छ। त्यति- अजेलसम्म किन मयुर निवापको परिवाजकाराममा न जाऊ।” अनि भगवान् जहाँ परिवाजकाराम हो त्यहाँ जानु भयो।

त्यस बखत हल्लागुल्ला गर्दै, उच्चा शब्द महाशब्द गर्दै अनेक प्रकारका तिरश्चीन—कथाहरू भन्दै सकुलदायी परिवाजक धेरै परिवाजकहरू साथ त्यहाँ बसिरहेका थिए।

अनि सुकुजदायी परिवाजकले भगवान् बुद्धलाई भने—

“भन्ते भगवान् आउनु होस्। धेरै दिन पछि भगवान्नले यहाँ आउने कष्ट गर्नु भयो। बस्तु होस्, यो आसन बिच्छ्याई राखेको छ।”

भगवान् बिच्छ्याई राखेको आसनमा बस्तु भयो। अनि भगवान् बुद्धले सोधनु भयो—

उदायी ! अहिले यहाँ के कुरा गरेर बसेका थियौ ?

“भन्ते ! छाडी दिनुहोस् त्यस्ता कुरा, जुन कुराहरू गरी हामीहरू यहाँ बसेका छौं। भन्ते, एक दिन म कौतूहल शालामा बसेको थिए। त्यस बखत त्यहाँ अनेक तैर्थीय गणाचार्यहरूका वारेमा कुरा चलेको थियो। त्यस बखत त्यहाँ धेरैले तपाईंके प्रशंसा गरेका थिए र म पनि तपाईंके प्रशंसक हुँ।”

अनि भगवान् बुद्धले सोधनु भयो।

उदायी किन देरो प्रशंसक बन्यौ ?

भन्ते, एक दिन तपाईंले शयकडौं एक परिषद्लाई धर्मोपदेश गर्दै थिए। त्यहाँ श्रमण गौतमका एक शिष्यले खोक्यो। त्यसलाई अर्को सब्रम्हचारीले घुडामा धक्का दिई— “आयुष्मान् ! (साथी) निशब्द हुनुहोस् शब्द ननिकाल्नु होस्, हात्रा शास्ता (गुरु) ले हामीहरूलाई धर्मोपदेश गर्दै हुनुहुन्छ ।”

जुन बखत श्रमण गौतमले शयकडौंको परिषद्लाई धर्मोपदेश गर्छन् त्यस बखत श्रमण गौतमका कुनै पनि शावकले न हाठ्यूँ गरेको आवाज निकाल्नु, न खोकेको नै। त्यस बखत उपस्थित भएका सबै जन समुदाहरू भगवान् बुद्धले जो धर्मोपदेश गर्नु हुनेछ त्यो हामीहरूले सुन्ने छौं भन्दै एकचित्त गरी प्रतीक्षामा बसेका हुन्छन्।

भगवान् बुद्धले सोधनु भयो— उदायी ! कति कारणहरू देखी तिमीले मेरा शावकहरूले मलाई सत्कार, गौरव, मान तथा पूजा गर्छन् र कति कारण देखी उनीहरूले सत्कारपूर्वक, गौरवपूर्वक मेरो आश्रय लिई बस्थन् भन्ते ठान्द्यो ?

भन्ते भगवान्मा पाँच कारणहरू देखदछु, जुन कारणहरू देखेर तपाईंलाई शावकहरू मान तथा पूजा गर्छन् र सत्कारपूर्वक आश्रय लिई बस्थन्। कुन् पाँच भने—

- (१) भगवान् बुद्ध अल्पाहारी हुनुहुन्छ।
- (२) साधारण वस्त्र चौबर धारण गर्नु हुन्छ।
- (३) साधारण भोजन गर्नुहुन्छ।
- (४) साधारण आशनमा बस्नु हुन्छ।
- (५) एकान्तवासी हुनुहुन्छ।

उदायी, यिने कारणहरूले यदि मलाई श्रावकहरू बस्छन् भने— उदायी ! मेरा केही त्यस्ता श्रावकहरू पनि छन् म भन्दा अल्पाहारी । उदायी ! मैले त कहिले कहिले यो पात्र भरी पनि खान्छु । मेरा केही त्यस्ता शिष्यहरू पनि छन् जो सधैं पांसुकूलिक (पर्याँकि राखेको टुकाटुकी कपडाहरू बटुली ल्याई त्यसलाई गाँसी चौवर बनाई लगाउने) चौवरधारी छन् ।

उदायी ! मैले त कहिले कहिले गूहपतिहरूले दिएको बलियो, मखमली चौवरहरू पनि लगाउँछु । मेरा केही त्यस्ता श्रावकहरू पनि छन् जो सधैं विण्डाचारिक (मिझाटनद्वारा मात्र जीविका गर्ने) । उदायी ! मैले त कहिले कहिले निम्तोमा गई कनिका छुट्याइ राखेको, अनेक सूप व्यञ्जन युक्त मार्सी चामलको भोजन पनि गर्दू । मेरा केही त्यस्ता शिष्यहरू पनि छन् जो सधैं वृक्ष मनी खुला ठाउँमा बस्छन् र आठ महीनासम्म छत भएको ठाउँमा बस्दैनन् । उदायी ! कहिले कहिले म त लिप पोत गरि राखेको हावा नलाग्ने चुकुल भएको ऊयालहरू बन्द भएको, गजुर भएको मध्य घरमा पनि बस्छु । मेरा केही त्यस्ता शिष्यहरू पनि छन् जो सधैं आरण्यक बस्ने तथा एकान्त वास गर्ने । उनीहरू केवल आधा महिनाको एकपल्ट मात्रै प्रातिमोक्ष उद्देशको (आत्मालोचनाको) निम्ति सङ्घको बोत्र आउँछन् । उदायी, म त कहिले कहिले भिक्षुहरूसंग भिक्षुणीहरूसंग, उपासकहरूसंग, उपासिकाहरूसंग, राजमहिमात्यहरूसंग तैर्थीयहरूसंग र तैर्थीय श्रावकहरूसंग व्यस्त भई बस्छु ।

उदायी ! त्यसेले यी (उपरोक्त) कारणहरू द्वारा मेरा श्रावकहरू मलाई सत्कार, गौरव, मान तथा पूजा गर्दैनन् र सत्कार पूर्वक मेरा आश्रय लिई पनि बस्दैनन् ।

बुद्धमा पाँच गुणहरू छन्

उदायी ! अर्कै पाँच कारणहरू छन् जुन पाँच कारणहरूले गर्दा मेरा श्रावकहरू मलाई सत्कार, गौरव, मान

तथा पूजा गर्दैन् । तो कुन पाँच भने—

- (१) श्रमण गौतम शीलवान छन् अर्थात् सयमो ।
- (२) श्रमण गौतम अनुभवी अर्थात् अनुभव गरेर मात्र श्रमण गौतमले उपदेश गर्दैन्, अनुभव नगरिकन होइन ।
- (३) प्रज्ञावान अर्थात् जुनसुकै कुरा पनि परिणाम र भविष्यको ख्याल गर्दैन् जसले गर्दा बुद्धको कुरालाई श्रावकहरूले काट्न सक्तैन ।

(४) श्रावक मिथ व्यथंको बोझ हुने गरी ज्ञानको उपदेश गर्दैनन् । उदायी, फेरि दुःखबाट उतीर्ण हुन चाहने जो मेरा श्रावकहरू हुन् उनीहरूलाई मैले दुःख आर्य सत्य अर्थात् दुःखको स्वरूप, दुःख समुदाय अर्थात् दुःखको कारण, दुःख निरोध अर्थात् दुःखको नाश तथा दुःख निरोध गामिनि प्रतिपद्मको कुरा अर्थात् दुःख नाश हुने बाटो बताइ दिन्छु । प्रश्नको उत्तर द्वारा मैले उनीहरूको चित्तलाई सन्तुष्ट पाउँ ।

(५) सरल कार्यक्रम स्मृति प्रस्थान— उदायी ! मैले श्रावकहरूलाई सरल मार्ग बताई दिएको छु, जुन प्रतिपद्मालागो मेरा श्रावकहरूले चार स्मृति प्रस्थान— (१) कायानुपस्सना अर्थात् आफ्नो शरीरको यथार्थ रीतिले अवलोकन गर्नु, जाँचनु । (२) वेदानानुपस्सना अर्थात् इन्द्रिय र विषयको एक साथ मिलनको परिक्रमा जो सुख दुःख आदि अनुभवको यथार्थ रीतिले अवलोकन गर्नु । (३) चित्तानुपस्सना— अर्थात् चित्तलाई यथार्थ रीतिले अवलोकन गर्नु । धम्मानुपस्सना— अर्थात् मनोबृत्तिलाई यथार्थ रीतिले अवलोकन गर्नु ।

उदायी ! यिने पाँच कारणहरू हुन्, जसले गर्दा मेरा श्रावकहरू मलाई सत्कार, गौरव, मान तथा पूजा गर्दैनन् र सत्कार पूर्वक मेरो आश्रय लिई बस्दैनन् ।

यस्ति भन्नु भए पछि सन्तुष्ट भई उदायी परिवाजक भगवान्को भाषणलाई अभिनन्दन गरे ।

✽

बुद्ध मूर्तिको निर्माण कहिले र कसरी ?

डा० भिक्षु धर्मरत्न एम० ए० डी० फिल

जब हाम्रो कोही प्रियजनको वियोग सदाको लागि हुन्छ त उसको तस्वीर वा उसको जीवन सम्बन्धी कुनै वस्तुलाई हामी आफूसित राखी दिन्छौं । त्यो हामीलाई उसको गुणको यादगार हुन्छ । यस प्रकार स्थूल आलम्बन स्मृतिको जागरणमा ठूलो सहायक सिद्ध हुन्छ ।

शास्ताको महापरिनिर्वाण पछि उहाँको स्मृतिको निमित्त शिष्यहरूलाई यस्तो कुनै वस्तुको आवश्यकता अनुभव हुनु यो स्वाभाविक कुरो हो ।

एकचोटि अनाथपिण्डिक सेठ तथा विशाखा महोपासिका भगवान् बुद्धको दर्शनार्थ जेतवन विहारमा गए । गौतम बुद्ध चारिकाको लागि बाहिर गइसक्नु भएको थियो ।

त्यस बछत उनीहरूले यो अनुभव गरे कि भगवानको स्मरणको लागि उहाँको जीवनसित सम्बन्धित कुनै वस्तु जेतवनाराममा हुनुपर्छ । यो प्रस्ताव भिक्षु आनन्दको समक्ष राखे । आनन्द बुद्ध गयाको बोधिवृक्षबाट जहाँ कि भगवान् लाई सम्यक सम्बोधि प्राप्त भएको थियो । एउटा विरुद्ध लिएर गए र त्यसलाई जेतवनमा रोपी दिए । र उसको नाम पनि आनन्द बोधि राखे । त्यो बृक्ष आज सम्म जेतवनको खण्डहरको बीच छँदैछ । जुन बौद्ध यात्री तीर्थ यात्राको लागि भारत आउँछन्, उनीहरू त्यस आनन्द बोधिको दर्शनार्थ जान्छन् ।

भगवान् बुद्धको महापरिनिर्वाण पछि जब उहाँको शरीरको दाहकर्म भयो त आठ भागमा अस्थिको विभाजन भयो । आठ राज्यहरूमा त्यसको स्तूप बनाए । तीन शताब्दी पछि सच्चाट अशोकको समयमा केही स्तूपबाट

अस्थिहरू निकालेर तो देशहरूमा पठाए जहाँ भारतबाट धर्मदूत भई बुद्धको सन्देश प्रचारार्थ गए । लंकामा पनि अस्थि पुग्यो । त्यसको अलावा अशोक पुत्री संघमित्रा आफूसंग बुद्ध गयाको बोधिवृक्षको शाखा पनि लिएर गइन् । त्यो एक महान घटनाको यादको रूपमा लंकाका प्राचीन राजधानी अनुराधपुरमा आजसम्म उभिरहे छ ।

पछि तथागतको सम्झनाको रूपमा अरु पनि कति चीजहरू प्रचलनमा आए । जस्तै धर्म चक्र, पाद चिन्ह र रित्त आसन उनी मध्ये केही हुन् । बोधिवृक्ष तथागतको सम्यक सम्बोधिको प्रतीक हो । धर्मचक्र प्रथम उपदेशका, पाद चिन्ह उनको लोक चर्याको र रित्त आसन महापरिनिर्वाणिको । महापरिनिर्वाणिदेखि चार शताब्दीसम्म ती चिन्हको रूपमा अनुयायीहरूलाई बुद्धको याद दिइ रहेका छन् ।

थेरवादी (स्थविरवादी=हीनयान) परम्पराको अनुसार भगवान् बुद्धको जीवन कालमा नै उनको पहिलो प्रतिमाको निर्माण भएको थियो । महायान परम्परा अनुसार त्यस बछत उहाँको पहिलो चित्र बनाइएको थियो । पुरातत्व बेत्ताहरूको भनाइ अनुसार पहिलो बुद्ध मूर्ति प्रथम शताब्दीमा कनिकको समयमा बनेको थियो । त्यस समय देखि भारत र सारा बौद्ध जगतमा बुद्ध मूर्ति पूजा हुन शुरू भयो । त्यसले गर्दा कलाको प्रगतिको लागि ठूलो प्रोत्साहन मिल्यो । महायानको युगमा त्यो प्रगति आपतो उच्च शिवरमा पुगे । उस युगमा कलाकार गौतम बुद्धको महाप्रज्ञा, महाकरुणा जस्तो अनुष्म गुणलाई पनि मूर्तिरूप दिन थाले । मंजुश्री र तारा महाप्रज्ञाका प्रतीक हुन् । अबलोकितेश्वर

महाकृष्णाका प्रतीक हुन् । यस प्रकार भगवानको गुणको आधारमा महायानमा अनेक देवदेवीहरूको निर्माण भयो ।

आरम्भमा बुद्धको भूतिहरू र चित्रलाई व्यवसायी चित्रकार बनाउँदैनन्दये । केवल भक्तहरूको लागि निर्माण भएको थियो । उनी कलाकारहरूमा अनेक भिक्षु र भिक्षुणीहरू पनि थिए । अजन्ता नै यस कुराको ज्वलन्त उदाहरण छ । उनीहरूको लागि यो कला ध्यान भावनाको एक विषय बनेको थियो । त्यसबाट उनीहरूले आपनो अन्तः प्रेरणाहरू र भक्तिलाई प्रकट गरे । यही कारण हो कि यत्तिका शताब्दी बिती सब्दा पनि उनीहरूका कृतिहरू सजीव भई रहेका । यो परम्परा हालसम्म तिब्बत र निकटवर्ती प्रदेशमा छाँदैछ ।

प्रतिमाले एउटा ठूलो मनोवैज्ञानिक आवश्यकताको पूर्ति गर्छ । स्वभावतः अधिकांश मनुष्य बहिमुखी हुन्छन् ।

त्यसेले सूक्ष्म सिद्धान्तको अपेक्षा स्थूल वस्तुहरूको प्रभाव 'उनीहरूमा अधिक पर्छ' । वास्तवमा सूक्ष्म सिद्धान्तहरूको कुरालाई पनि उनीहरू स्थूल प्रतिमाहारा शिश्र ग्रहण गरीविन्दून् ।

थद्वालु बौद्धको लागि बुद्धको प्रतिमा उहाँको मैत्री, करुणा, प्रज्ञा, शान्ति जस्तो गुणहरूको मूर्ति रूप हो । जब त्यो उसको अगाडि आउँछ तब त्यो आफ्नो सबै दुःख बिसिन्दू । उसलाई अवर्णनीय शान्ति अनुभव प्राप्त हुन्छ । कुनै दार्शनिकजन शान्ति गम्भीर दार्शनिक सिद्धान्तमा मित्रसम्म दुख्की लगाए पनि पाउन सक्नैन, त्यस भन्दा ठूलो मात्रामा उसलाई बुद्धको जीवनीबाट पाउँछ । त्यसेले त्यो बुद्धको मूर्ति अगाडि आफ्नो शीर फुकाउँछ । वस्तुतः यो बन्दना त्यस मूर्ति भन्दा देविय मान उहाँको अनुपम गुणलाई गरेको हो ।

निख्क्यो ! निख्क्यो !!

नेपालीमा छैन भन्नु पर्दैन ।

भिन्नु अमृतानन्द महास्थविरद्वारा अनुदित

नेपाली भाषामा धम्मपद धर्मोदय सभाद्वारा प्रकाशित भएको छ ।

पृष्ठ १५६ रु. १५० मात्र

अरु पनि बुद्ध धर्मको पुस्तकहरू पाइन्छन्

प्राप्ति स्थान श्रीघ विहार

आनन्द भूमि

जीवक बौद्ध-वैद्य

- ज्ञानवज्र वज्राचार्य

'जीवक' अभयराजकुमारया सम्भोगं दुम्ह महान्
शल्यचिकित्सक बौद्ध-वैद्य खः ।

बुद्धकालीन राजगृहे चच्छिया सच्छिद दाँ काइम्ह
साप बाँलाम्ह पद्यावती धयाम्ह बेश्या छम्ह दु । उम्ह बेश्यां
कायमचा बुइवं पिने वाके छोत । वांछोयातःम्ह मचा कया
यंका अभयराजकुमारं लहिना तल । स्यायेत वांछोया तःम्ह
मचा म्वाना वःगुर्लि बैगु नां जीवक जूलन ।

जीवक क्रमशः बढे जुजुं तःधी जुल, पासापिसं
वयात म्भिता च्वंबले माँ-बौ मदुम्ह धका गिजे याःगुर्लि
अभयराजकुमारयाथाय वना न्यन । लिसः बीत अभयराज-
कुमारया अययाये थययाये मन्त, गम्भीरपूर्वक विचार याना
थःगु इज्जत बचे याना लिसः बिल- छन्त जि पालन-
पोषण याना लहिना तया छं अबु जि हे खः छिमि माँ
जि मस्यु ।

अभयराजकुमारया खें न्यना जीवकं विचार यात,
थःगु जीवने छुं विशेषता मदयेकं राजदरवारे तिकेजुया
च्वने फइमखु, आः आखः व्वना तःधं जुइमाल धका मती
तया सुयात नं छुं हे मधासे तक्षशिलाय वना वैद्यशास्त्र
व्वं वन । न्हेदं व्वनेधुनेवं गुरुं परीक्षा काःबले छुं हे धाँय्
जडीबुटी वासः लगे मजू धयागु मखं धायेवं पास जुल ।
जीवकं गुरुयाके विदा क्या छें लिहाँ वःबले लँय् साकेतनगरे
सेठनी छम्हेसिया न्हेदं पुलांगु छधों स्याःगु ल्वे लायेका
बिल । अन छिखुदो दाँ प्राप्त जुल ।

विभिन्नसार जुजुया भलःके लायेका बिल । अनन्निसे
जीवक प्रमुख राजवैद्य जुल ।

उज्जैन नगरया चन्द्रप्रद्योत जुजुया कमलपित्त ल्वे
लायेका बिल, अन छिदो दाँ व मूर्वंगु दोंगा छपु प्राप्त जुल,

उगु दोंगा भगवान बुद्धयात दान बिल । भगवान बुद्धया
उपदेश न्यना श्रोतापन्न जुल ।

वनारस देशे च्वंम्ह सेठया काय्यागु प्वा: फाया
आतापती गथःचिना च्वंगु ल्वे लायेका बिल ।

राजगृहे च्वंम्ह लेठयात म्वाइ मखुत धका नामो
वैद्यतेसं वांछोया तये धुंकुम्हसित छधों फाया की न्याम्ह
लिकया छधों स्याःगु ल्वे लायेका बिल ।

भगवान बुद्धयात पलेस्वाँ जक नतुंका प्वा: सफा
याना बिल ।

जीवकं राजपरिवार व भिक्षुंपि बाहेक जुजुया आज्ञा
विना वासः यायेमज्यू । ल्वे दुर्पि मनूत सकले भिक्षु जूल ।
ल्वे लायेवं भिक्षुंपि चौबर ताता वन । अ खें बुद्धं सियेवं
कुष्टरोग, खिचाकं, चासुकं, क्षयरोग, तिलेवंगु रोग, थुजागु
ल्वे दुर्पित भिक्षु याये मज्यू धका नियम दयेका बिल ।

बौद्ध-साहित्ये जीवकया जोवनचरित्रे मांस नये ज्यूगु
व मज्यूगु बत्रे सीके माःगु खें यक्वं दु ।

छुं प्राणि थःत धका स्याःगु मखुंगु, मन्यनागु, छुं
शंका मजूगु, अ व्वंगु दोषं रहितगु विना इच्छां पाप्त जूगु
मांस नयेज्यू; थुकिया विपरितगु मांस नये मज्यू । मांस
नये ज्यू धका न्हामं प्राणिपिनिगु मांस नये ज्यू धका धाःगु
मखु । मनू, सल, किसि, खिचा, सर्प, सिंह, धुं, चितुवा, भालु,
तरक्षु धयाम्ह जनावर आदि शुपि छिगु प्रकारयांपि प्राणि-
पिनिगु मांस उपर्युक्त स्वंगु दोषं रहितगु जूसां नये मज्यू
(बुद्धकालीन गृहस्थीहरू) ।

गुर्लि मनूयेगु धापु दु ला नयेगु व स्यायेगु नितां
पाप समान बराबर । बौद्ध विचार अनुसारं उगु धारणा
गलत खः । च्वमिया विचार अ जीवक चरित्रे स्वंगु दोषं

रहितगु मांस नयेज्यू धाःसां तबि थःगु इन्द्रिय संयम मदुम्ह व्यक्तिं उगु स्वंगु दोषं रहितगु मांस नल धाःसा वैगु जीवने परिहानी जुइ ला धैर्यें ताः । छायधाःसा मेमेगु नयेगु पदाथं स्वया मांस स्वाविष्टगु जुयाच्चनी अर्थात् भितामिन् दुगु जुइ, गुबले मांस सेवन याइ उबलेनिसे वयागु चित्ते अप्पो मात्राय् मांस नयेगु इच्छा जुइ, साःगु दयेकं मसाःगु यैमखु । वयागु तृष्णा बलवान जुया प्रज्ञायात दुर्बल याइ, तृष्णाया बसे लाना कुशल अकुशल छुटे याये मफया मांसाहारी जुजुं हिंसाहारी नं जूवने यो ।

थःगु चित्त संयम दुम्ह व्यक्तिया प्रज्ञा बलवान जुइ, तृष्णायात थःगु बसे तइ, उम्ह व्यक्ति स्वंगु दोषं रहितगु मांस नःसां छुं आपत्ति मदु, भगवान बुद्धं भिक्षुपिन्त स्वंगु दोषं रहितगु मांस नये ज्यू धका अनुमती व्यगु नं फुकं भिक्षुपिन्त धाःगु मखुयें चं, थःगु चित्त दमन याना त्येकुपि भिक्षुपिन्त धाःगु जुइमाः । अथे धका हाकनं थःगु चित्त दमन याये मफुम्ह भिक्षुं मांस नये मज्जू धाःगु नं मखु, भिक्षुपि भिक्षा बनेबले प्राप्त ज्यूगु मांस गनं मनसे नं मगाः । हानं धुताङ्गशील पालन यानाच्चर्वंपि भिक्षुपिसं मांस नये मज्जू ।

मनूतयेसं गम्भीरपूर्वकं विचार याना बौद्ध-साहित्य मसोगु वा बौद्ध-धर्म मन्यंगुलि इमिगु मगजे न्हापु मदुगुलि

मांस नयेगु व हिंसा यायेगु नितां समान बराबर धयाच्चर्वंगु व द्योया थासे स्यानागु पाप मखु धाःगु केवल प्रज्ञा विहिन जूगुलि धाःगु धयागु सी दु, छायधाःसा मांस नयेगु व स्याये धयागु आकाश व पातालये पाः । मांस धयागु प्राणिपिनि आयु फुना सीर्पि दयेकु, अले उजार्वि प्राणिपिनिगु मांस नःसां छुकिया पाप छुकिया दोष दइ । चाहे प्राणी हिंसा याना प्राप्त ज्यूगु मांस जूसां थःत स्यागु मखुंगु, मन्यनागु व शंका मदुगु जूसा विना इच्छां मांस नयां छुकिया दोष दइ । सुनां प्राणी हिंसा याइ, वं हे उगु वियाक भोगे याइ, वयागु हे जक दोष जुइ सिवाय मांस नःम्हसिनं भोगे याइमखु, दोष जुइमखु । प्राणी धातक यायेबले प्राणिपिन्त दुःख व कट जुइ, तर मांस नयेबले प्राणिपिन्त उलि दुःख व कट धयागु जुइमखु ।

हानं दान पुण्य यायेत वा द्योयाथाय् स्यानागु पाप मखु धायेगु धात्यें सत्य खःसा प्राणी धातक याइबले उम्ह प्राणियात दुःख व कट पीडा मजुइमा, अलेजक द्योयाथाय् स्यानागु पाप मखु धाःगु खैं सत्य जूवनी मखुसा चाहे द्योयाथाय् स्याःगु जुइमा चाहे अन्य थासे स्याःगु जुइमा उकिया विपाक प्रतिफल ला वं भोग हे याये माली । बौद्ध धर्म धयागु प्रज्ञा दुपिनिगु लागी जक खः । पञ्चावन्तस्स अयं धम्मो ।

वेस्सन्तर जातक

आः भोगु माँ भाषां वेस्सन्तर जातक मदु धाये म्वाल ।
अनुवादक भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर, प्रकाशक माधवी अनगारिका

मू २१— जक, पृष्ठ १२०

सफू दशगु थाय्— यशोधरा विद्यालय, ललितपुर ।

लहासा देशे स्वर्गया उपहार

— डा. होमराज वज्राचार्य

[न्हापाया ल्य]

लहासा देशे स्वर्गया उपहार

ईस्त्री सम्बत् ४४१ साले नीन्हेमम्ह गद्दीनसीन लहा-थो-थो-री-डान-शानया जन्म जुल । अथ शासक च्यादैं दुबले 'थूम्भू-लाघन'या दरवार गजुली लाक छगः अमूल्यगु सन्दुस छन्ह स्वर्ग कुतुंबल धैगु कथन दु । जुजुया हुकुम मुताबिक व सन्दुखे खना सोबले निम्न प्रकारया वस्तुत खन —

१. लुंयागु पत्रे ज्वहारातया मर्सि च्यातःगु निगू सफूत,
२. हिरा, रत्न जडे यानातःगु छगः चीगोगु सुवर्ण चैत्य,
३. छगः निर्मलगु मणि जडे यानातःगु ऊवीयागु पात्र ।

थुगु व्यले तक नं लहासा देशे छुं लिपि मदुनि । लहासायापिं स्वर्गया उपहार सफूत छु विषययागु खः धैगु मस्तूसां थुकियात तःधंगु सम्मान तथा पूज्यनीय रूपं जुजुया पूजा-कोठाय व्यया तयेगु निर्णय यात ।

स्वर्गया उपहार विषये यावत खें सीकेत दरबारे छगु सभा नं च्वन । जुजुया अध्यक्षताय वेया सःस्यूर्पि धाक्व मुना सभा जुयाच्वंबले लाक स्वर्ग छगु वाणी बल धाइ—“उपहार सफूत तयागतया लुमन्तीस्वरूप मानव मात्रया लागी बौद्ध उपदेशं युक्त धर्मशास्त्र सम्बन्धी खः । अथ शास्त्रया रहश्य व व्यवहार विषये लहा-थो-रीया न्यागु पुस्ता लिपा तिनि ज्ञात ज्वी” धका उजं जूगु वाणी अथलं धाइ । थनंलि सकलें ताजुब जुया उपहार स्मारकयात हिरा मोति इत्यादि प्रकारया रत्नत जडे यानातःगु बाकसे स्वथना सिहासने तथा जुजुया पूजाकोठी स्वनेगु निर्णय यात । थुबलेनिसे अथ सिहासनया न्होने देवा च्याका ‘थेम्बोसड्वा’

रूपे पूजा यायेगु चलन शुरू जुल ।

लहा-थो थो-रीया स्वंगु पुस्ता लिपायाम्ह जुजु बुसांनिसे काँ । अथ काँ जुजुं वैगु राज्याभिषेके अथ पवित्र स्मारकयात पूजा याना दर्शन यासेलि हानं मिखां खन धाइ ।

लहासा देशे बौद्ध-धर्मया प्रचार

स्वर्गया उपहार स्मारक पूजां पुनः नेत्रज्योति खंम्ह जुजुया काय् नाम-री-स्त्री-शानं चीन देशं अनेक ज्ञान विज्ञान प्रचार याये हेगु ख्वसा गोबले लावक परलोक जूर्गुर्लि पुत्र स्वन-शान-गम्पो १३ देया उमेरे गद्दी च्वन । लहासा देशे वास्तविक इतिहास अथ जुजुया पालंनिसे तिनि लिपि विकास जुसेलि लिखित वंशावलि रूपे च्यातःगु प्राप्त याये कइ ।

स्वन-शान-गम्पोया जन्म ६१७ ई. साले जुल । थुबले तकं लहासा दे चिचिचाधंगु अनेक राज्ये विमाजन जुयाच्वंगु जुयाच्वन । अथ जुजुं थःगु ज्ञान बुद्धि पराक्रम व्यना तमाम राज्य एकत्रित याना शक्तिशाली राज्य स्थापना यायेगु प्रयासे सफल नं जुल । ई. सम्बत् ६३९ साले नेपाल्या राजकुमारी भृकुटीनाप इहिपा (विवाह) नं यात । दच्छाति लिपा हानं चीनया राजकुमारीनाप नं इहिपा जुल । थुर्पि निम्ह राजकुमारीर्पि नं बौद्ध धर्मविलम्बीर्पि जूर्गुर्लि ल्यायमम्ह जुजुयात बौद्धधर्मे याकनं हे मन वंका बिल ।

स्वन-शान-गम्पो नं नेपाल्या राजकुमारी भृकुटीयागु इच्छा मुताबिक लहासा शहरया पोटला पहाडे पोटला

दरवार दयेके बिल । छन्हु चीनयाम्ह राजकुमारीं पोटला दरवार थ्वं स्वबले ल्हासा दे वास्तवे राक्षसया आकारे खंगुलि राक्षसया छ्याने, रहाते, तुती थायथासे बौद्ध गुम्बात दयेका राक्षसयागु शक्ति अङ्गस्वरूप छ्वासःत शान्त

याकेबींगु ख्वसा गोल । ल्हासा देशे पोटला दरवार दयेके र्हांगो ल्हासावासीतेसं ख्वाःपाते ह्याउँक रंगं पाना तैंगु चलन यात पोटला दरवारं स्वबले नेपाःया राजकुमारीया थः प्रजापिनिगु अजागु बेरूपगु ख्वापाः स्वये मयःगुरुलि व चलन नं मदयेका बिल ।

थन्ति भूत-प्रेत आदि काल्पनिक अलौकिक तत्त्व-यात प्रकृति पूजाया रूपे पूजा यानाच्चर्वंप जनतातेत नेपाः व चीनया राजकुमारीपिनिगु अथक प्रयासं सभ्य ढंगं विचाः यायेगु प्रेरणाय बौद्ध धर्म प्रचार यात ।

वास्तवे ल्हासाय् बौद्ध धर्म अशिक्षित जातियात शिक्षित यायेगुली तःधंगु अवसर काल । तर बौद्ध धर्म थ्व जातिया व्यक्तित्व म्हुना छ्ययेगुली कुतः सयाः । बहु ल्हासायात बौद्ध धर्म स्वच्छ जीवनया सारत्व ल्हासाली-करणे प्रदोनयागु खने दु ।

ल्हासा देशे ज्ञान-विज्ञान तथा चिकित्सा शास्त्रया प्रचार

ल्हासा देयागु इतिहासे च्यागूगु शदी लिपा प्रतापी जुजु ल्कन-शान-गम्पोया छ्यथि-सड़-धे-सेड़ जुजुया पाले अनेक क्षेत्रय विकास एवं समाज सुधारया लागी भारत व चीनयागु प्रभाव लःगु अनेक विषये सम्बन्धी ज्ञान-विज्ञान नापनापं नेपाः देयागु बौद्ध तन्त्र चिकित्सा शास्त्र नं प्रचार याये यन । जुजु धे-सेड़ ल्हासा देशं १५ दैं दुम्ह वैरोचन नां दुम्ह लामा छम्ह बौद्ध दर्शन ज्ञान ल्हासाय् प्रचारे हयेगु लागी भारतया बौद्ध दर्शन पीठ नालंदाय अध्ययन याके छ्वत । थ्व लामां भारते यको हे दंतक बौद्ध यन्थ अध्ययन याना ल्हासाय् त्रिपिटकया वास्तविक अर्थ

छ्यायेत नालंदाया आचार्य शान्ति रक्षितया छम्ह परम अनुयायी भिक्षु पद्य सम्भवयात नं ल्हासाया जुजुपाखे निमन्त्रण याका लि थःनापं हे बोना यकल धैंगु आपासिया धापु दु ।

भिक्षु पद्य सम्भवं उगु बखते भारतया विक्रमशिला विश्वविद्यालये प्रशिक्षण याकाच्चंगु तान्त्रिक मतद्वारा ल्हासाया आदि धर्म सम्प्रदाये 'बोन' धर्मया विभासे खना च्चर्वंप भूत-प्रेत राक्षसतेत क्वत्यलेगु तन्त्र-मन्त्रया शक्ति क्यना बौद्ध धर्म प्रचार यात । नापं थ्व गुरुं ल्हासा शहरं च्याक्षवेति तापाक दक्षिण-पूर्व दिशाय् 'साम्-य' धाःगु थासे चुक्ला खाँ नांगु तःधंगु छ्यगु गुम्बा निर्माण याकल । अले थ्व हे गुम्बाया माध्यमं बौद्ध दर्शन व बौद्ध जीवन नियमया ज्ञान प्रचार यात । बौद्ध धर्मया थ्व तःधंगु संस्था अक नं दिन ।

ल्हासा देशे पद्य सम्भवयात महायान बौद्ध मतया संरक्षक माने याइ । शान्ति रक्षित युगे नेपाल, लाओस, थाइलैण्ड, चीन, जापान, कोरिया, भारत आदि पूर्वीय देशे बज्यायान अर्थात् महायान बौद्ध मतया दर्शन गोक्कं प्रचार ज्वी धुंकुरुलि थ्व हे प्रकारया बौद्ध सम्प्रदाय ल्हासाय् नं प्रचार जूवन ।

बज्यायान बौद्ध मतया महत्वे बज्यसत्त्व तथागतं प्राणी हितया लागी आदि युगया आचार्यपिन्त कना विज्यागु "पञ्चरक्षा विद्यात्" बौद्ध तान्त्रिक चिकित्सा विधि धे-रोड़ युगे ल्हासाय् नं प्रचार जूवन । पञ्चरक्षा विधान मुताविक पीडितजनतेगु दुःख एवं आपद तरे यानाबींगु लक्षे मन्त्र ढ्वना क्षारे यायेगु उपकारयात ल्हासाय् 'फाल्भ्य' धाइ ।

पञ्चरक्षा विधान चिकित्सा विधि नापनापं राजगृहया जुजु बिम्बिसारया राजप्रासादया प्रमुख चिकित्सक एवं बौद्ध संघया परम अनुयायी आचार्य जीवक कौमार भूत्यया त्रि-दोष सिद्धान्ते आधारीत काय एवं शल्यचिकित्सा विधि नं ल्हासा देशे प्रचार जूवन ।

परित्राण मनूतय्त भरोसा बींगु छगू साधन खः

- निर्मला शाक्य "पासा"

परित्राण धैंगु छगू विश्वासरूपी मानवया अमूल्यगु मनोवैज्ञानिक साधन खः। गुण साधनं कींगु जीवने छचाखेलं वइंगु भय आपद विपद्यात मदवेका रक्षा याना बी। थव साधन दयेकेत हिचःति कमाय् यानातैंगु धन कुके म्वाः। खुंतेसं खुया यंकी धका धन्दा कायेम्वाः। हानं थव साधन घनिपिसं जक दयेके ज्यू गरीबपिसं दयेके मज्हू धैंगु भेदभाव महु। उंकि यजागु अमूल्यगु परित्राण छाय् याये माःगु छाय् कींगु जीवने छचले बहजू धाःसा थव हे कारण खः।

मनू छम्ह सामाजिक प्राणी खः। समाजे दुने नं विभिन्न प्रकारया भय उत्पन्न जुया च्वनो। मनूत व हे भय कयेका च्वनेमाः। छुं नं साधन विना मनूत जीवने भय मदेका च्वने फइमखु। मन बमलापिन्त ला फन हे भरोसा धयागु मदेक मागा। जीवन अन्त मज्जत्ले छगू नं छगू भय वया हे च्वनी। उंकि जीवने छचाखेरं वइंगु भयं बचे जुइया लागी हे कींगु परित्राण धैंगु यायेमाःगु खः। भय मवैंगुकं कींसं ज्या नं याये सयेके माः।

आः थव परित्राण पाठ यायेगु चलन चलतो गथे आचार्य जीवकं व्याख्या याना वंगु त्रि-दोष सिद्धान्त अनुसार-यागु रोग निदान ज्ञाने थौंतक नं ल्हासाया लामा चिकित्सक-तसें नाडी विद्याया लक्षणे तथा शरीरया अङ्ग-प्रत्यंगे प्रकट ज्वींगु रोगया लक्षणत विचार याना शुद्ध जडीबुटीया रस, चूर्ण, लेप एवं रसादि सेवन, आवश्यक खण्डे शल्यक्रिया द्वारा नं बेला बेलाय् उपचार यायेगु चलन ल्हासाय् चिकित्सा कलाया अभ्यासे चले जुया वयाच्वंगु दु। जीवक सिद्धान्त्या नाडी विज्ञानद्वारा रोग निदान याना उपचार यायेगुयात ल्हासाय् 'चाम्डो' धाइ।

काष्ठ्यू तथा चाम्डो नितां प्रकारया चिकित्सा

जुया दयावल थव खुं नं कींसं सीका तये बह जू। बुद्ध्या पाले बैशाली छको तस्सकं दुर्भिक्ष जुल। रोग भय व अमनुष्य भय नं दया वल। अले मनूतेत तस्सकं त्राश जुल। छु याये छु याये जुल। अबौद्धतसें मन्त्रतन्त्र व दैवी पूजा-आजा यायेगु शुरू यात। उंकि भरोसा दत। ज्यूथें च्वन।

बौद्ध धाःपिसं मन्त्रतन्त्रे विश्वास मतः। एसां भयं बचे ज्वीत न्हागुसां याये माल धका मती वना बुद्ध्यायाय् वना हाः वन, भो भगवान! जिमित रक्षाया उपाय माल। रोग भयं बचे ज्वी माल। अले भगवान बुद्धं अधिष्ठानयात आः छुं नं छुं यायेमाल। जि सत्यया आधारे दना च्वना। जिगु नुगः यच्चुगु खःसा, जिगु ज्या सत्यगु खःसा अवश्य नं थव सत्यया बलं रोगं पीडित जुया च्वंपि सुखी व नीरोगी ज्वीमा। थये मती तया भगवान बुद्धं आनन्द्यात रतनसूत्र पाठ यायेगु आज्ञा दयेका विज्यात। आनन्द स्थविरं मैत्री चित्त तथा रतनसूत्र पाठ याना विज्यात। बुद्ध्या सत्य वचनया प्रसावं जुयाच्वंगु दुर्भिक्ष व रोग भय शास्त्र जुया वन धयागु परित्राणया इतिहासे उल्लेख याना तःगु दु।

विधि अभ्यास याइंपि लामा बैद्यपिन्त 'आम्जि' अथवा 'म्हे-ला' धाइ। म्हे-ला पेशाया लामातसें अध्ययन याइगु शास्त्र अर्थात् चिकित्साशास्त्रयात ल्हासाय् 'मेझ्जी-पेक्षा' धाइ।

ल्हासा देया मेझ्जी-पेक्षाय् बूहत्तर्हयं अध्ययन याना स्वयेबले सूख्यत स्वंगु विषय खण्ड्य विभाजन याना स्वयेगु ल्वः—

१. बौद्ध दशन तथा कालचक्रया महत्व,
२. चाम्डो विधि
३. काष्ठ्यू विधि।

छन्दु महाकाश्यप महास्थविर विरामी जूबले बुद्धया
पाखें बोधयंग सूत्र पाठ न्यना रोग शान्त जुल । वर्थे मौदग-
त्यायन महास्थविर नं । भगवान् बुद्ध स्वयम् नं विरामी
जूबले चुन्द स्थविरयात् पाठ याका न्यना विज्ञात । अले
वस्पोलया रोग शान्त जुया वन ।

विशेष याना विरामी जुयाच्चंपिनि लागी थ्व परित्राण
पाठ यायेगु तःधङ्गु मनोवैज्ञानिक वासः खः । थौं वासः नं
लायेके मकुगु रोगयात् परित्राणं लायेका वयाच्चंगु दु । परि-
त्राण पाठ न्यना च्चनीबले विरामीया मन स्थिर जुइ । अप्पो
याना विरामी ज्वीबले मने नाना प्रकारया खैं ल्हाइ । उंकि
याना विरामीया रोग क्षन बढे जुइ । उगु इले परित्राण न्यन
धाःसा वयागु मने बोगु अनेक पीर लोमना वनो । वयागु
मन स्थिर जुइ । अले वया थः विरामी धका तक नं लुमनी
मखु । गुर्कि याना वया मन आनन्द जुइ । नापं बिस्तारं
वयागु रोग क्वलाना वनो । उंकि थ्व परित्राणयात् क्षीसं
महत्व मजू धका धाये मर्छि । थथे धाल धका हानं बैद्य
डाक्टरया वासःयात् महत्व मदु धैगु मखु । क्षीगु शरीरे
विभिन्न प्रकारयागु ल्वचं कया च्चनो । गुगुं रोग बैद्य
डाक्टरया वासलं लाःसा गुगु रोग परित्राणं लायेकी । क्षीत
रोग ज्वीगु कारण प्यंगु दु, व खः कर्म, चित्त, ऋतु व
आहार ।

ऋतु व आहार-विहारद्वारा, जुइगु रोगयात् बैद्य
डाक्टरद्वारा लायेके कुसा चित्तद्वारा उत्पन्न रोगयात् उंकि

स्वया उत्तमगु अंगं पूर्णगु परित्राणद्वारा शान्त यायेफु । अर्क
कर्मद्वारा उत्पन्न रोग ला वासलं लाइ हे मखु । बहु गुगुं
गुगुं कर्मद्वारा उत्पन्न रोग नं परित्राणद्वारा शमन ज्वीफु ।
उंकि क्षीत गबले बैद्य डाक्टरयागु सहायता धाःसा गबले
परित्राणयागु सहायता माला च्चनो । थथे परित्राण नं क्षीगु
दैनिक जीवनया लागी सस्सकं महत्वपूर्ण जू धैगु सीका
उकियात विश्वास याना छ्यच्छला थंके माः । परित्राण पाठ
यायेत पालन यायेमाःगु अङ्गुं पूरा मयात धाःसा वं याःगु
परित्राणया फल गुलि बीमाःगु खः उलि बीमखु । उंकि भयं
अन्तरायं बचे जुइत परित्राण पाठ याइम्हसिनं व विरामि
निम्न अङ्गु ध्यान तयेमाः ।

१. शुद्ध ज्वीक ब्वने माःगु ।

२. अर्थ ज्वीका ब्वनेगु ।

३. लोभ लालच मतसे अथवा विरामी लात धाःसा जित
थजागु चीजबीज लाभ ज्वी धका मती मतसे पाठ
यायेगु ।

न्यनीम्हसिया स्वंगु अंगं युक्त ज्वीका न्यनेमाः ।

१. परित्राण पाठ न्यनीम्ह पञ्च महापापे मलाःम्ह ज्वीमाः ।

२. नियत मिथ्यादृष्टि मजूम्ह ज्वीमाः ।

३. परित्राणे विश्वास दुम्ह ज्वीमाः ।

थुंपि विभिन्न अङ्गत पुरे जुल धाःसा परित्राणया
फल खने दइ ।

बुद्धको शिक्षा

- भिक्षु कुमार काशयप

बुद्धलाई कसरी चिन्ने र बुद्ध धर्मलाई कसरी बुझने यो महत्वपूर्ण कुरो हास्रो अगाडि छ । बुद्ध सांच्चेको मार्ग प्रवर्शक हुनुहुन्दै किनकि उहाँ स्वयं आफूले अनुभव गरेर कार्यमा संलग्न भएर मात्र अखलाई उपदेश दिनु हुन्दै । बुद्धले भन्नु भएको छ— ‘मैले भनेको भनेर विना सोची सम्फो स्वीकार गर्नु पर्दैन ।’ यो एउटा ठूलो स्वतन्त्र चिन्तन हो; उहाँको ठूलो देन हो ।

बुद्धको चरित्र स्वच्छ छ । उहाँको व्यवहारिक ज्ञान र चरित्रले नै सिद्धार्थ कुमार बुद्धको नाउँले प्रख्यात हुनु भएको हो । बुद्धको नाउँ न त आमा बाबुले राखेको न त महा ब्रह्माले नै राखेको हो, आफ्नो शुद्ध चरित्र र सत्यको खोजने नै बुद्ध बन्नु भएको हो ।

संसारमा तीन प्रकारका मानिसहरू छन् :- अन्धा एउटा मात्र आँखा भएका र दुइवटै आँखा भएका ।

अन्धा भनेको सांच्चेको आँखा नभएको होइन । आँखा भएर पनि जस्ते आफु र अरुको पनि अहितकर काम गर्दछन् उसलाई अन्धो भन्दछन् ।

एक आँखा भएको माने स्वार्थी, आफुको मात्र हित खोजने तर अरुको वास्ता नगर्ने ।

दुइवटा आँखा भएको माने बहुजन हितमा संलग्न हुने । आफु र अरुको पनि हित हुने काम गर्ने ।

गौतम बुद्धले भन्नु भएको छ— भिक्षुहरू ! यो संसारमा तीन प्रकारका मानिसहरू छन् । कुन तीन प्रकारका ?

- (१) पासानलेखुपमो = दुङ्गामा लेखिएका जस्ता,
- (२) पठविलेखुपमो = पृथ्वीमा लेखिएका जस्ता र
- (३) उदकलेखुपमो = पानीमा लेखिएका जस्ता ।

कस्तालाई दुङ्गामा लेखिएका जस्ता मानिस भन्दछन्— भिक्षुहरू, यहाँ कुनै मानिसहरू सधै रिसाउने, रिसालु स्वभावका हुन्दैन् । अनि यिनका ती रीस, कोध, धेरै दिन सम्म मनमा बसिरहन्दै । कसैले उसलाई सानु कुरा गरे ता पनि, उसले यसलाई ठूलो ठानि धेरै दिन सम्म मनमा लिइ राख्दै । जस्तो कि दुङ्गामा कूँदिएको अक्षर धेरै दिनसम्म रहने छैं यस्ताका मनमा कोध भाव धेरै दिन सम्म गडी रहन्दैन् र यस्तालाई दुङ्गामा लेखिएका जस्ता मानिस भनिन्दै ।

कस्तालाई पृथ्वीमा लेखिएका जस्ता मानिस भनिन्दै ? यहाँ कुनै कुनै मानिसहरू सधै रिसाउने स्वभावका भए तापनि उनीहरूको रिस धेरै बेर सम्म मनमा रहि रहन्न । जस्तो कि भईमा लेखिएको अक्षर हवाले बा पानीले गर्दा चाँडै मेटिएर जान्दै । त्यस्तै यिनीहरू मन बाट रिस—राग चाँडै मेटिएर जान्दै ।

कस्तालाई पानोमा लेखिएका जस्ता मानिस भनिन्दै त ? यहाँ कुनै मानिसहरू त्यस्ता पनि छन् जसलाई कसैले धेरै भने पनि रिसाउने गरी जोडले भने पनि, उनीहरूको मनमा रिसले बास लिन सक्तैन, उनीहरू रिसाउदैन्न । बल्कि बोलेसित मिलनसारिता तै देखाई मित्रता कै भाव-नाले कुरा गर्दछन्, व्यवहार गर्दछन् । आफ्नो मनमा करित पनि ईर्ष्या र अप्रेमको भाव राख्दैन । जस्तो कि पानीमा लेखिने अक्षर लेखदा लेखदै बिलाएर जान्दै त्यस्तै उनीहरूको मनमा फाटो आउदैन, कोध रहेदैन बल्कि प्रेमपूर्वक मिलन-सार नै भइरहन्दै ।

उपर्युक्त कुराहरूबाट बुद्धको शिक्षा बारे केही परिचय मिलेको छ । अस्तु

❖

Buddhism after the Passing away of the Buddha

(Continued from last issue)

The split was over the ten indulgences only, and there were no doctrinal differences. Although Tibetan and Chinese sources on the subject suggest that there are doctrinal differences, namely over the nature of an Aranhanta, it would seem that at so early a period in the history of Buddhism there could not have been any doctrinal differences.

Each school felt that it was conforming to the teaching of the Buddha. Although modern scholars would call these two schools of Buddhism—'Orthodox' and 'Liberal' the Maha Sanghika themselves considered that they were as Orthodox as the order school. But it was definitely a parting of the ways, and a few centuries later, divergences in the doctrine itself were to come, for, as a direct result of this schism other sects came into being finally leading to the development of Mahayana Buddhism.

In spite of its huge assembly of ten thousand monks the new Maha Sanghika sect could not make much headway against the 'orthodox school' because the all important royal patronage was with the latter portant royal patronage was with the latter.

During the lifetime of the Buddha, Buddhism seemed to have been confined to the valley of the Ganges, but in the hundred years that elapsed between the first and second councils; Buddhism gradually spread well beyond the Ganges valley as can be seen by the fact that invitations to attend the second council were sent to monks living in remote parts of India.

With the advent of the great Emperor

Asoka (from 279 to 237 B.C.) however Buddhism expended all over India and to many countries beyond. The expansions of Buddhism to all parts of India was united under one ruler for the first time in her history, and the efficient administrations of the king made communication in the subcontinent easy. King Asoka went on pilgrimages to four Holy places mentioned by the dying Buddha in his exhortations to Ananda, and set up Stupas (Pagodas) and pillars at these places. He dug up the relics distributed after the death of the Buddha, and distributed them so that relic-stupas could be built all over India. During the hundred years which elapsed since the second council, Buddhism had continued to expand, but as the result of the great schism, further schism had taken place in both of the two main schools.

King Asoka gave his patronage to the Orthodox school and suppressed the 'Heretics' but it is not known whether all sects of the Maha Sanghika were considered heretical enough to be suppressed. Under his patronage, a third council was called by the senior monk. Moggaliputta Tissa Thera, in the year 257 B.C. One thousand monks attended, and the Ven. Moggaliputta Tissa Thera as the presiding monk examined and refuted the various heretical doctrines. However this third council was restricted obviously to the Orthodox or Theravadas sect, and it is not surprising that in the later literature of the Mahayana school. There is no mention of this third council. This council lasted for 9 months.

By far the most important result of the third council was the sending of missionaries

to various countries of the world. In Ceylon, Burma and other countries of south-east Asia the third council momentous results. Trade between India and the countries of south-east Asia existed even in the Buddha's life time for the Jataka stories mentioned voyages by merchants across the Bay of Bengal to the countries of south-east Asia. Therefore even in the Buddha's time some influence of Buddhism must have been felt in the region of south-east Asia. The same must have been true for Ceylon (Sri Lanka).

In India itself however Buddhism was meeting many difficulties. In the Theravada or orthodox sect itself, there was dissension. At the third council the presiding monk had given his discourse on points of Controversy (Kathavatthu) and the list of controversial points clearly indicated that there were ever widening gaps on doctrinal matters between the various sects of both the socalled Liberal school and the orthodox school. In addition, the successors of Asoka frowned upon Buddhism. It has been suggested by some scholars that the successors of Asoka were not so much against Buddhism as against some Buddhist monks. But whether Buddhism or the Buddhist clergy were persecuted is merely an academic discussion, for the result was the same that is, Buddhism suddenly ceased to be the official religion of the Empire and became an illegal religion instead. The main school of Theravada Buddhism suffered the most and its literature and traditions were lost in India to be preserved only in Ceylon and in Burma and some other countries of south-east Asia.

During the period 100-60 B.C. a synod was held in Ceylon and the synod committed the entire pali canon and the commentaries to writing on palm leaves. This was the fourth great council according to the Theravada school and although it was not recognised in

India, the work of the council was of the greatest significance in the history of Buddhism because at this council the entire pali canon and commentaries were committed to writing on palm leaves. From this time onwards the main sect of the Theravada school almost disappeared in India, and it found a new permanent home in Ceylon (Sri Lanka).

This Theravada school was later to be called the southern school or Hinayana school although both are misnomers. Now let us pause and consider the reason why Ceylon should have become the new centre of the Orthodox Buddhist Faith. The main reason was the firm foundation of Orthodox Buddhism laid by the great monk, the Venerable Mahinda. His missionary was undoubtedly the most successful of all the Buddhist Missions sent by King Asoka after the third council. The King of Sri Lanka or Ceylon, at the time was the great Devanampiya Tissa and he was a great admirer of King Asoka. Perhaps that was the reason the Venerable Moggaliputta Tissa chose to send the Venerable Mahinda son of King Asoka to Ceylon.

The Venerable Mahinda was fourteen years of age at the time Asoka's throne. But he resolved to renounce the world, and became a monk six years later. His preceptor was the great Moggaliputta Tissa himself, who presided over the third council. The Ven. Mahinda became an Arhanta on the day of his ordination, but spent three whole years under the Ven. Moggaliputta Tissa in learning the scriptures.

When his preceptor retired to a far away place because he was displeased by the presence of heretics in the order, the Venerable Mahinda took charge of the thousand disciples. When the third council was held the Ven. Mahinda had been an Arhanta for some two years, and was renowned for his great learning.

The dramatic meeting between the Ven. Mahinda and King Devanampiya Tissa of Ceylon led to the conversion of the King to Buddhism.

Let me describe the meeting King Devanampiya Tissa and his met-at arms had set out on an elk hunt, and they were resting at the place now named Mahintale Hill. When the King heard his name being called. He looked round in great surprise and saw the yellow robed Ven. Mahinda.

The mere sight of this monk roused feelings of ecstasy and awe in the minds of the King and his retinue. The Ven. Mahinda then tested their intelligence by means of puzzles, and finding it satisfactory, the Ven. Mahinda gave a religious discourse, the result which King and his followers became Buddhists when King Devanampiya Tissa then discovered that the Ven. monk was none other than the son of the King Asoka, his pleasure grew no limits. The princess Anula, the sister of the King with her five hundred maids of honour happened to arrive on the scene, and they also were converted at that time.

A great Christian admirer of Buddhism Bishop Copleston, summed up the personality of this great monk, the bringer of Buddhism to Ceylon in these words.

Emperor Asoka's own son had given up his vice-regal authority and the prospect of the chariot of the Empire to be robed among the followers of purity and love. This Ven. Mahinda must have been a man of extraordinary power. He must have combined the tone and deportment of a calm hermit the prodigi-

ous memory of a trained student, and the active capacities of a statesman.

Soon the Ven. Mahinda's extra ordinary personality was converting not only the king, princes, princesses courtiers and maids of honour, but also the common people. He ordained many Sinhalese, so that the Buddhist orders of monks became firmly established in Ceylon. He called his royal sister, princess Sangha Mitta now a Buddhist nun (Bhikkhuni) to Ceylon, and ordained princess Anula and her ladies. Thus Ceylon was the one country outside India where order of Buddhist nuns (Bhikkhuni) was established. The king in exact imitation of the King Bimbisara who donated the Valuvana park to the Buddha, donated the Mahamegha park to Mahinda and his order, and imitating King Asoka, he built stupas or pagodas and gave his patronage and protection to Buddhism in Ceylon.

The former princess the nun (Bhikkhuni) Sangha Mitta brought with her a cutting of the sacred Bo Tree from Buddha Gaya. After it was transplanted, it flourished into a great Bo Tree. The tree stands this day, although the King's great capital is in ruins. Throughout more than 2,200 years since it was transplanted, this Bo Tree has been a second Buddha Gaya to missions of Buddhist pilgrims.

The saintly monk the Ven. Mahinda brother of Bhikkhuni Sangha Mitta, brought with him orally the scriptures and commentaries. In Ceylon he translated them orally into Sinhalese. He spent the rest of his life in Ceylon, and died in Ceylon beloved, respected and acclaimed throughout the island.

सम्भाचार

श्री ५ को सरकारको विवेकपूर्ण कदम

हालै पोखराको अनूद पहाडमा नवनिर्माण भइ रहेको शान्ति स्तूप र विहार भत्काइएको समाचारले बौद्ध जगतमा चिन्ताले छाएको थियो । हाल श्री ५ को सरकारले विवेकपूर्ण कदम चाली पुनः पोखराको अनूद पहाडमा शान्ति स्तूप रहेकै ठाउँमा नेपाली नागरिकहरूद्वारा चैत्य निर्माण गर्न स्वीकृति प्रदान गरेको कुराले नेपालीहरू खुशी भएका छन् । त्यो शान्ति स्तूप पुनः निर्माणको लागि श्री ५ को सरकारबाट पनि उचित आर्थिक सहायता मिल्नेछ भन्ने आशा सञ्चितरबाट खबर प्राप्त भएको छ ।

चर्चा

जति कोशिश गरेता पनि आजका वैज्ञानिकहरू प्रकृति माथि विजय पाउन असफल भएका छन् । प्रकृति प्रकोपबाट मानव समाज दुःखित तथा पीडित छन् । कर्हि अतिवृष्टि छ त कर्हि अनावृष्टि, कर्हि भूकम्प हुन्छ त कर्हि आँधी-तूफान आदि प्रकोपले अशान्ति भन्निरहेछ । हामी-कहाँ पनि अतिवृष्टि भइरहन्न्य ।

केही वर्ष अधिको अतिवृष्टिले गर्दा नेपालको ऐतिहासिक अति पवित्र स्वयम्भूको पूर्वतिर पहिरो गएको हुँदा स्वयम्भू चैत्यलाई समेत खतरा पेदा हुन लागेकोले नेपाली जनतामा ठूलो चिन्ताको विषय भएको थियो ।

समयमै श्री ५ को सरकारको ध्यान गई मरमत कार्य पूरा भएको छ । अब त अतिवृष्टिले स्वयम्भू चैत्यलाई खतरा हुने छैन भन्ने चर्चा छ । साथे सुरक्षाको दृष्टितर पनि श्री ५ को सरकारको ध्यान जाने छ भन्ने आशा गरिएको छ ।

स्वयम्भूमा जस्तै पूर्व १ नम्बर काञ्चे पलाङ्गचोक जिल्लामा एउटा डाँडामाथि अन्तर्राष्ट्रिय प्रसिद्ध जनप्रिय ऐतिहासिक महत्व भएको 'नमोबुद्ध' (नम्बुरा) मा पनि पहिरो गएर चैत्य पनि बगला भन्ने डर तथा खतरा उत्पन्न भइरहेको चर्चा छ । बाँसको बारको आड भएकोले डराइ डराइ मुश्किलसंग प्रदक्षिणा गर्न सकिन्दछ । नमोबुद्धमा पनि अरू देव मन्दिरको जीर्णोद्धार भइरहेको जस्तै मरमत तथा जीर्णोद्धार कार्य हुने छ भन्ने चर्चा छ । आशा गरिन्दछ अन्य ऐतिहासिक बौद्ध स्थलहरूको पनि जीर्णोद्धार गरिने नै छ ।

बनेपामा बौद्ध अध्ययन मण्डल

बनेपा ध्यानकुटीमा हालै बौद्ध अध्ययन मण्डल शुरू भएको छ । प्रत्येक सप्तमी र चतुर्दशी दिन दिउँसो ४ बजे देखि उक्त अध्ययन मण्डलको कार्यक्रमको व्यवस्था भएको छ ।

भिक्षु धर्मलोक गुणानुस्मरण समारोह

आनन्दकुटी विहारया संस्थापक दिवंगत भिक्षु धर्मलोक महास्थविरया पुण्य स्मृतिस कार्तिक २ गते खुनु आनन्दकुटी विहारे बुद्धपूजा व भिक्षुसंघ तथा अनगारिकापित दान आदि याना वसपोलया गुणानुस्मरण समारोह सम्पन्न जुल ।

उक्त समारोहे भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं धया बिज्यात, नेपाले सर्वप्रथम बुद्धधर्म थकायत कुतः याना बिज्याम्ह, 'आनन्दकुटी' स्थापना याना बिज्याम्ह दिवंगत पूज्य धर्मलोकया गुण कीसं सदा नं स्मरण याये बह जू । कीर्णि वसपोलया प्रति कृतज्ञ ज्वीमाः ।

भिक्षु बुद्धघोषं वसपोलया प्रति श्रद्धाङ्गजली अर्पण

याना धया बिज्यात्- दिवंगत पूज्य धर्मलोक भन्ने दुबले
नेपाले च्वर्णि भिक्षुपिन्त इले बिले न्वाना बिज्याइगु खः।
यद्यपि वसपोलया शब्द छको निको कडा जू थें ताः। तर
थौं वसपोल मदुगुर्लि न्वाइर्णि मदेका अनाथये ज्वीका च्वने
माल। थौं वसपोल मदुगु नेपाली भिक्षुपिनि बिचे भरोसा
मदुगुथे अनुभव जू।

थुगु समरोह आयोजना यानादीर्णि विवंगत पूज्य
महास्थविरया काय् श्री त्रिरत्न तुलाधर व थःथितिवर्गर्णि
खः।

कठिन उत्सव

'कठिन' शब्द पाठकर्णिपिन्त न्हगु ज्वीकु। श्व बुद्ध-
कालीन शब्द खः। विशेषं भिक्षुसंघनाप घनिष्ठ सम्बन्ध दु।
भिक्षुसंघ मदेबले श्व शब्द नं तना वनी।

अपवादं बचे ज्वीत व छुं अध्ययनया निर्ति बुद्धं
भिक्षुपिन्त वर्षा स्वला छथासं च्वनेगु नियम दयेका
बिज्यात। अथेऽनियम दुसा नं जहरी धार्मिक व संघदान ज्या
देबले 'सत्ताह करण' अर्थात् छुं बिधन बाधा मदुसा नहेनुया दुने
लिहाँ वये धया खुन्हु तक चाहो ज्यू। भरसक पिने चा
काटे मयायेगु बांलाः।

वर्षावास स्वला सिधेवं पवारणा ज्वी। अय् धयागु
वर्षावास फुके याइ। पवारण जुया लच्छ तक [अर्थात्
कार्तिक पुन्हीतकया दुने वर्षावास च्वंपिसं कठिन चीवर
काये ज्यू।

छ्यू विहारे यवव हे भिक्षुर्णि वर्षावास च्वंसा नं
कठीन चीवर धयागु छम्हस्यां जक काये दइ। न्हापाँ भिक्षु
संघयात लः लहाना बी। अनं लिपा भिक्षुसंघया निर्णय
अनुसार व वर्षावास च्वंपिनि इच्छा अनुसारं छम्हसित लः
लहाना बी। न्हाबलें बोमज्युगु व काये मज्यूगु जुया नियम
यववं पुरे ज्वीमाःगु, थाकुक ज्या याये माःगु जुया कठिन
चीवर उत्सव धया तःगु ज्वीमाः।

आनन्दकुटी विहारे कठिन उत्सव

२३ आश्विन बुद्धवार अष्टमीखुनु भखने च्वंम्ह
श्रीमती राधिका देवी मानन्धरया सपरिवार पाखे आनन्द-
कुटी विहारे वर्षावास च्वना बिज्यार्णि भिक्षुपिन्त कठिन
चीवर दान बीगु पुण्य कार्य भव्य रूपं सम्पन्न जुल।

कठिन चीवर दान बीगु निर्थी दु। कापः दान
बिया उखुनु हे चाना रंग छिना चीवर सुया सिधेका दान
बीगु छथी। सुयातःगु चीवर दान बीगु नं चलन दु।
आनन्दकुटी विहारे कठिन उत्सव ज्वीबले कापः दान बिया
अनसं चाना चीवर सुया तयार यायेगु चलन खः। न्हाइपुसे
नं च्वं। कठिन चीवर धाःगु छाय् धयागु नं खं थ्वीके
अःपु।

सुथे असंत्वाःया ज्ञानमाला भजन जुल। श्व भजन
खलः नं श्रोतागणतेत मुग्ध याना बिल। असंत्वाःया भजन
प्रख्यात जुया बोगु छ्यू कारण ला ल्यायम्हर्णि भाजुपिसं
ज्ञानमाला भजने सक्रिय रूपं भाग कया न्हगु ढंग व मधुर
स्वरया नापं खं थ्वीक म्ये हाला छ्यूगुर्लि जनप्रिय जुल।
आपासिया मने र्वाँ ढ्ल।

भजन खलः व मेमेर्णि उपासक उपासिकापिन्त
जलपान संग्रह नं राधिका देवी उपासिका परिवार पाखे
जुल।

महापरित्राणसिकं अपो पुण्य

कठिन उत्सवखुनु हे दिवंगत श्री बेदानारायण
मानन्धरया पुण्य स्मृतिस श्रीमती राधिका देवी व कार्यार्णि
श्री नातिभाइ, श्री माधव नारायण व श्री केशव नारायण
मानन्धर तया पुत्री उमिला मानन्धरपिसं बुद्धकालीन श्रावक
चरित सफू दान याना दिल।

थुगु अवसरे पूज्य अमृतानन्द महास्थविरं धया
बिज्यात- दान मध्ये धर्मदान तःधं। नयेगु त्वनेगु आदि

दान बीबले नं पुण्य लाः तर सफू छापे यान। दान बीगुयात
धर्मदान धाइ। थव परन्तु ज्ञान प्रचार ज्वीगु, सफू स्वको-
सिया दृष्टि कःहिला धर्मचक्रु दया वइ। मेषतं धायेमाल
धाःसा महापरित्राणसिकं अरो पुण्य लाइगु धर्म खः सफू
दान यायेगु।

धन्यवाद

असंत्वाःया भजनं लिपा धन्यवाद ज्ञापन यासे भिक्षु
अमृतानन्द महास्थविरं धया बिज्यात, जीवने सफलता व
असफलता न्हावाले दयाच्चनीगु स्वमाव हे खः। सफलता
जुल धका न्हाय् फुले याना च्चनेगु नं ठीक मजू।

ज्ञानमाला भजन हाला च्चनेवले मनयात आनन्द
जक दुगु मखु चित्त स्थिर वा एकचित्त जुया चं। न्हायगु
ज्याष नं ज्या सफल यायेत युवकत माः। बौद्ध नं भद्रयौवन
धका प्रशंसा याना तःगु दु। २० व २५ दं दुपिन्त भद्रयौवन
धाइ मखु। ३० दैनिसे ४० दं दुपिन्त भद्रयौवन धाइ।
अले विचार पवका जू।

न्हायगु जीवन नं सफल यायेत विवेक बुद्धि माः।
उकिया लागी अध्ययन माः। बौद्ध साहित्य, इतिहासया
अध्ययन माः अले विवेक बुद्धि दइ। समाजे चिकिचादंगु
खँ कया ल्वापु ज्वी यो। अले संगठन बमलाना वनी।
परस्पर सल्लाह व्याका ज्या याना यंकल धाःसा ल्वापु दइ
मखु, संगठन बलाइ। ज्ञानमाला भजनं संगठन दयेकेत
तिवः ध्यु।

असंत्वाःया ज्ञानमाला भजन मण्डलयात आनन्द-
कुटी विहार गुडी पाखे बुद्धकालीन सफू छञ्चलं व श्री
नातीभाइ मानन्धर पाखे बुद्धकालीन श्रावक चरित न्यागू
सफू उपहारस्वरूप प्रदान यात।

दीपक मानन्धर गुप्त कि प्यदंतिनि दुम्हेस्यां न्याता।

खुता बाजा थाना वयन, वयात नं ध्यबा व सफू उपहार
प्रदान यात। थव छगु नं चमत्कार व अस्यातया फजः।

गण महाविहारे कठिन उत्सव

२० आश्विन पञ्चमीखुनु गण महाविहारे श्रीमती
हेरादेवी छाता भण्डार च्चखाले गल्ली पाखे भव्य रूपं
कठिन चीवर दान बीगु उत्सव सम्पन्न जुल। सुर्यनिसं
असंया ज्ञानमाला भजन व बुद्धपूजा कार्य सम्पन्न जुल।
भिक्षु सुदर्शन ज्ञानमाला खलःयात धन्यवाद ज्ञापनं लिपा
भिक्षु सुबोधनन्द महास्थविरं उपदेश विया बिज्यात।

भिक्षुसंघयात भोजनं लिपा समारोह व्वचाल।

चन्द्रकीर्ति विहारे कठिन उत्सव

४ कार्तिक भोट (बनेपा) या चन्द्रकीर्ति विहारे
भिक्षु महापन्थ स्थविर वर्षावास च्चना बिज्यागु उपलक्षे
उक्त विहारया उपासक उपासिकापिनि पाखे कठिन चीवर
व अष्ट परिष्कार दान बीगु कार्य सम्पन्न जुल। सुवे भिक्षु
धम्मानन्दया पाखे बुद्धपूजा सिधेवं भिक्षु सुबोधनन्द महा-
स्थविर पाखे दशांकुलया वारे उपदेश जूगु समाचार दु।

खवपे कठिन उत्सव

१३ कार्तिक, बौद्ध समकृत विहारे (खवप) भिक्षु
विवेकानन्द स्थविर वर्षावास च्चना बिज्यागु उपलक्षे कठिन
चीवर दानबीगु पुण्य कार्य सम्पन्न जूगु समाचार दु।

खवपया मुनि विहारे नं वर्षावास तिधःगु उपलक्षे
भिक्षु संघयात दान बीगु कार्य सम्पन्न जूगु समाचार दु।

प्रतिपत्ति पूजा

स्थानीय धर्मकीर्ति विहारं प्रत्येक पुन्ही छग्नु न्हो
लच्छी छको प्रतिपत्ति पूजा अभियान शुरु याःगु समाचार
दु। व प्रतिपत्ति पूजा छु धाःसा श्रीवः विहार छार्नि

यच्चुक पिच्चुक सफा सुधर यायेगु, वे जक धीगु मखु लखं
नं सिला छोयेगु ज्या जू ।

उक्त अभियाने धर्मकीर्ति विहारया उपासक उपासिकापिसं श्रद्धापूर्वकं मन चक्रकंका भाग कया च्चंगु समाचार
दु । प्रतिपत्ति पूजाया नापनापं पालंपा याना जलपान संग्रह
याकेगु आमिस पूजा नं जुयाच्चंगु समाचार दु ।

पुन्हीया पुण्य कार्ययात आर्थिक सहायता

आनन्दकुटी दायक सभा पाखे आनन्दकुटी विहारे
पुन्ही पतिकं अखण्डरूपं बुढ़पूजा व भिक्षुपिन्त व अनगारि-
कापिन्त भोजन याकेगु कार्य जुया वैच्चंगु २५ दैं ३० दैं
मयाद धुंकल । थव फुक्क बांलाक चले जुया वैच्चंगु
उपासक उपासिकापिनिगु सहयोगं खः । थव पुण्य कार्यस
आर्थिक सहायता बिया दीर्घिः —

१] श्री रत्न बहादुर, बागबजार	रु. ५००।-
२] श्रीमती रत्नदेवी, क्षेत्रपाटी	रु. ६०१।-
३] श्रामती हेरामाया, स्वाँछमू	रु. ६०१।-
४] आशामाया	रु. ११६।-

५] लक्ष्मदेवी, किडोल	रु. १०१।-
६] कृष्णमाया, स्थोक्यब	रु. ३०१।-
७] रत्नशोभा	रु. १०।-
८] सुनिरा उपासिका, बसन्तपुर	रु. १०।-
वैकपिनिगु पुण्यरूपी पुसा पीगु श्रद्धाया लागी आनन्दकुटी दायक सभा कृतज्ञ जू ।	

अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहारेसं प्रत्येक शनिवारखुनु धर्मकीर्ति
बौद्ध अध्ययन गोष्ठी विशेषं नारीवर्गं निर्ति बौद्ध शिक्षा
बीगु कार्यक्रम जुयाच्चंगु दु । न्हने ४ ताः इलंनिसे ६ ताः
ई तक कार्यक्रम जुयाच्चंगु दु ।

उक्त कार्यक्रमे पालंपा याना छलफल, हाजिर जवाफ,
लेख व्वना न्यंकेगु, प्रवचन व पालिभाषा व्वकेगु आदि
कार्यक्रम न्हाइपुक जुयाच्चंगु दु धयागु समाचार दु ।

बौद्ध बलास

गण महाविहारे शनिवारपत्तिकं सुये बौद्ध बलास
जुयाच्चंगु समाचार दु ।

नेपाली, चाइनीज व भारतीय लाकां, चप्पल व मोजाया लागी
सदां लुमंका दिसँ ।

दबलकाजी तुलाधर
१०/८ लाकां ज्यासः, भोटाहिटी

ग्राहक महानुभावपिन्त

विशेष सूचना

आनन्द भूमिया न्हापांयागु अंकनिसे ग्राहक जुया दीपिनिगु ग्राहक ल्हापं थ्व हे छिनिगूगु अंकनिसे दाच्छ्या ल्हापं फुत । हानं मेगु दंयात नं ग्राहक ल्हापं इले हे “आनन्द भूमि” कार्यालये छ्वया हया दीसा, छिकपिनिगु सेवा मदिकक यानावं यंका च्वने फइ ।

छिकपिनिगु ग्राहक ल्हापं दाँ हुनाकं छ्वयाहय् मर्छिसा क्वे च्वया तयारि जिमि प्रचारकर्पित बुफेयाना वियादिसं-

१. ललितपुर	— श्री हेराकाजी सुइकाः, नागबहाल
२. खवप	— श्री सम्यकरत्न बज्राचार्य व श्री संवरत्न शाक्य
३. बलम्बु	— श्री धनकृष्ण वैद्य
४. बनेपा	— श्री हरिभक्त नक्मि
५. धौख्यः (धुलिखेल)	— श्री भिक्षु धम्मानन्द
६. त्रिशूली	— श्री सुरेन्द्र शाक्य
७. भिमफेदी	— श्री गोविन्द नारायण, हलुवाइ पम्ल
८. बार्गुङ्ग	— सुश्री महालक्ष्मी श्रेष्ठ
९. पालपा तानसेन	— सुश्री सुमनादेवी शाक्य
१०. रिडी	— चूलसुभद्रा अनगारिका
११. चैनपुर	— श्री चन्द्रज्योति शाक्य
१२. कालिम्पोङ्ग	— श्री रत्नप्रसाद उपासक
१३. सिध्धुलिबजार	— श्री सीताराम प्रधान
१४. काठमाडौं	— धर्मकीर्ति विहार

ध्यवस्थापक

आनन्द भूमि कार्यालय
(आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं)

अकर्ता पनि निरुक्त्यो !

१. बुद्धकालीन ब्राह्मण	रु. ७।-
२. बुद्धकालीन गृहस्थी	रु. द।-
३. बुद्धकालीन राजपरिवार	रु. १०।-
४. बुद्धकालीन महिलाहरू	रु. द।-
५. बुद्धकालीन परिवारजक	रु. १६।- पछि
६. बुद्धकालीन श्रावक	रु. ६।- मात्र

यी पुस्तकहरू पाइने ठेगाना :-

आनन्दकुटी, स्वयम्भू ।

श्रीघः विहार, काठमाडौं ।

ध्यानकुटी, वनेपा ।

धर्मकीर्ति विहार, नघल टोल ।

हेराकाजी सुइकाः, नाग बहाल, ललितपुर

प्रतीक्षामा :—

बुद्धकालीन श्राविका चरित

बुद्धकालीन ब्रह्मादिदेव

व्यवस्थापक : भिक्षु महानाम, प्रकाशक : आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू, नेपाल ।

मुद्रक : शाश्वत प्रेस, ओम्बहाल, काठमाडौं । फोन नं १३६०४